

Politik – det möjligas konst?

Visst älskar vi människor förenklingar. Jag kan själv erkänna att några av mina senaste sökningar på YouTube är ”Andra världskriget förenklat” och ”Franska revolutionen förenklat”. Förmodligen är jag långt ifrån ensam om att försöka förenkla tillvaron på så sätt. Jag och många andra har offrat ca 20 minuter för att titta på dessa två videor, trots att vi är fullt medvetna om att videorna inte alls ger oss en tillräcklig uppfattning om vad som verkligen hände. Men uppenbarligen börjar vi ofta i den änden och risken finns att vi nöjer oss med det, framför att försöka förstå hela bilden och inse vidden av vad som hände.

Det här beror förmodligen på att vi – i vart fall ungdomar - kräver konstant stimulans för syn och hörsel. Vi föredrar ofta att lära oss lite om mycket, i stället för att försöka få en bredare kunskap och förstå olika händelseförlopp på ett djupare plan.

Hur ska man då göra när man närmar sig ämnet politik i syfte att försöka förstå vad det egentligen handlar om och går ut på? Politik handlar om komplicerade skeenden, svårbegripliga beslutprocesser och tar därför tid att förstå.

Många har försökt att förenkla politiken, en del med vetenskapliga definitioner, medan andra, menar jag, med ett poetiskt önsketänkande som inte riktigt har sin bas i verkligheten eller är grova förenklingar. Den tyske rikskanslern Otto von Bismarck (1815-1898) sade att ”politik är det möjligas konst” och en av Sveriges mest kända statsministrar, Olof Palme (1927-1986), sade på ett tal i maj 1964 att ”politik är att vilja”. De båda snarlika uttalandena, från två ytterst erfarna politiker är i mina öron lite naiva. Visst borde von Bismarck någon gång i sin långa politiska karriär insett att allt inte är möjligt och Palme kunde inte gärna mena att politik bara är att vilja.

Politik är, enligt Nationalencyklopedin (NE), utövandet av makt i det offentliga rummet. Alltså, allt från hur makt uppstår (antingen från folket som i en demokrati eller från eliten i en diktatur om den har ett järngrepp om makten) till hur den i större eller mindre utsträckning påverkar folk i vardagen. Politiken begränsas inte heller till ett beslutsfattande organ som en riksdag eller en regering eller till de myndigheter som är regeringens verktyg att styra riket. Kort sagt berör politiken oss alla och genomsyrar vår vardag. Politik är helt enkelt inte lätt att förstå sig på. Politikens kärna går därför inte att sammanfatta i en klatschig mening, även om det skulle vara lite tilltalande.

Men trots att politik är komplicerat och blir än mer komplicerat ju mer komplext samhället blir, bottenar den i något som bör kunna uttryckas på ett sätt som de flesta skulle kunna hålla med om. Jag tror för övrigt att det kan vara bra att försöka sig på ett slags definition av politik eftersom det skulle kunna få en och annan att intressera sig för det området och därigenom vilja lära sig mer.

Jag håller med Palme om att politik – i vart fall till en början – är att vilja. Men innan viljan föds krävs överväganden för att viljan ska kunna byggas upp för att så småningom formuleras till något konkret.

En politisk vilja är alltså en början, men det krävs betydligt mer innan det händer något i den politiska apparaten. Man kan möjligen som ett exempel testa den här tanken på beslutsprocessen i min familj. Bara för att jag uttrycker en vilja om att få längre utetid får jag

inte det. Det krävs så mycket mer av argument och förhandlingar och jämkningar av olika motstående intressen. Ger jag med mig i någon del, kan jag hoppas på att även mina föräldrar är villiga att kompromissa.

En liknande princip gäller för politiken. Att Stefan Löfvén starkt tror på något, till exempel bättre välfärd genom höjda skatter, innebär inte att hans vision blir till verklighet. I verkligheten gäller andra spelregler och dessa regler innebär en lång väg från idé till verklighet. Förslaget om höjda skatter måste arbetas fram av tjänstemän på ett departement, gå igenom tuff granskning av Lagrådet, som består av ett gäng mycket inbitna domare, för att sedan hanteras av riksdagens utskott och till sist röstas om i riksdagen. Om man kommer så långt som till omröstning måste Löfvéns vilja överensstämma med 51 procent av riksdagsmännens preferenser och inte ens en majoritet i riksdagen räcker i vissa fall. Sedan ska den nya lagen, om det handlar om lagstiftning, verkställas av de berörda myndigheterna.

Politik är alltså inte bara att vilja, och det menade nog inte heller Palme bokstavligen, men kan man säga att politik, som von Bismarck sade, är det möjligas konst? Möjligen syftade von Bismarck på det politiska spelet och menade att bedrivandet av politik är en konst, alltså något som är rätt avancerat och inte till för alla. Eller menade han möjligen att allt inom politiken är möjligt, vilket skulle vara ett ganska naivt sätt att se på saken. Visst, det är många gånger inte omöjligt att komma överens men det kräver ofta kompromisser. Det betyder att man i bland tvingas att överge sina ideal och tillåta att ens vilja influeras av andras visioner. Detta kan naturligtvis i många situationer vara en bra sak eftersom det mycket väl kan innebära att ens förslag blir ännu bättre, men originalidén eller visionen, kan i stort sett ha suddats ut. Att ett förslag, när det manglas i den beslutsprocess som finns i en demokrati, genomgår många förändringar är alltså på gott och ont. von Bismarck behöver dock inte nödvändigtvis ha menat att man alltid kan få sin exakta vilja igenom, utan kanske syftar han i stället på att det alltid är möjligt att hitta en gemensam ståndpunkt.

Jag kan hålla med om att det ofta är en bra idé att hitta en gemensam ståndpunkt, men det gäller inte utan undantag – särskilt inom politiken. Moderaterna skulle till exempel inte vilja blanda sina visioner om hur ett framtida samhälle bör se ut med exempelvis Vänsterpartiets visioner, och vice versa, så länge det finns en möjlighet att få igenom sin egen ståndpunkt. Dessa båda partier har helt enkelt inte tillräckligt många gemensamma nämnare för att få enas om en tillräckligt enhetlig vision som kan förverkligas. Moderaterna förhandlar därför i första hand med sina kamrater inom alliansen, men inte ens det räcker alltid. I så fall, alltså om de inte har en majoritet, tvingas de sträcka ut handen över blockgränsen. Men då har kanske de rödgröna ett eget gemensamt förslag som ska jämkas samman med alliansens ståndpunkt. Politiska realiteter och det parlamentariska läget i riksdagen kräver ofta stora uppoffringar för att man ska nå en överenskommelse, men inte ens då går det alltid – de ideologiska skillnaderna säger ibland stopp. Ett praktexempel på detta är vad som just nu händer i svensk politik där de ideologiska skillnaderna mellan partierna och vad de sa redan under valrörelsen innebär att riksdagen inte ens kan välja en statsminister som kan utse en regering.

Tillbaka till von Bismarcks tes om att politik är det möjligas konst. Även om hans påstående kan kritiseras, främst för att det inte alltid fungerar i praktiken, ser jag en liten sanning i det. Om politik skulle vara som det vanliga vardagslivet, där det ofta går att komma överens, stämmer hans uttalande till stor del. I den ideala världen är det en korrekt analys av politiken, men det finns ingen gemensam ideal värld eftersom våra ideala världar skiljer sig från varandra och få är villiga att kompromissa om sina övertygelser. Politiken har alltså en potential, den skulle kunna leva upp till von Bismarcks tes, men vi människor står ibland i

vägen. Jag menar att om alla verkligen och på riktigt försökte förstå varandra och om alla var villiga att ta intryck från varandras sätt att se på saker och ting, finns det en möjlighet att politiken blir det möjligas konst. Vissa skulle kalla min optimism för en utopi. Jag inser att vi har en lång väg kvar, särskilt som att det nu verkar som om politiska ledare runt om i världen glider allt längre från varandra. Det behöver knappast nämnas att jag bland annat tänker på det politiska klimatet i USA och hur det landets tidigare goda relationer med andra stormakter som Tyskland och Frankrike faller sönder. Vissa skulle nog hävda att det är ett sisyfosarbete att jobba för en ökad förståelse mellan människor, men jag väljer som sagt att vara optimistisk. Det finns i mina ögon helt enkelt inte något annat alternativ.

Jag menar alltså sammanfattningsvis att även om Palmes och von Bismarcks uttryck bör tas med en nypa salt så innehåller de viktiga beståndsdelar som är kloka och inger hopp. Vi måste välja att ibland ta den lite mer jobbiga och tidskrävande vägen och ta ansvar på så sätt att vi sätter oss ordentligt in i saker och ting för att få ett bättre underlag för att fatta kloka beslut (och för att försöka förstå motpartens ståndpunkt). Det räcker som sagt inte med att se en sammanfattning på YouTube. Om vi anstränger oss för att förstå hela bilden tror jag att vi alltmer kan acceptera att politik både är att vilja och det möjligas konst.